

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA
27.04.2005 ÜLDKOGU AASTAKOOSOLEK

Presidendi Richard Villemsi ettekanne

Austatud Eesti Vabariigi president ja proua Rüütel, lugupeetud Eesti Vabariigi peaminister, härra Andrus Ansip, külalised ja kolleegid!

Kevadine üldkogu on meil traditsioonilise päevakorraga, kuhu kuuluvad peaministri sõnavõtt, teaduslik ettekanne, presidendi aruanne Akadeemia eelmise aasta tegevusest, mulluse eelarve kinnitamine ja käesoleva arutlemine, läbirääkimised ning otsuste vastuvõtmine. Pole vahest isegi vajadust lisada, et Üldkogu on Akadeemia kõrgeim põhikirjaline organ ja seetõttu ei saa olla mingeid piiranguid sõnavõttude ja küsimuste arvule ega suunitlusele meie enda poolt kinnitatud päevakorra raames. Puht organisatsiooniliselt teen siiski ettepaneku teha vaheaeg pärast kaht esimest ettekannet.

Kolleegid ja külalised! Akadeemia traditsiooniks on olnud kutsuda kevadisele üldkogule teadusliku ettekandega esinema üks käesoleva aasta veebruaris väljakuulutatud elutöö laureaatidest. Meie palutud esinejaks oli sedapuhku dr Ea Jansen, keda me siinsamas saalis hiljaaegu, vabariigi viimasel aastapäeval, õnnitlesime. Me kuulsime tema selget, kõlavat häält. Me kuulsime inimest, kellel sõnades puudus soov meeldida või meelitada, kelle sõnum oli lihtne ja jõuline. Ta rääkis tänavuste laureaatide nimel, kuid tegelikult Eesti vaimueliidi selle osa nimel, kelle kutsumuseks on teadmiste kogumine, nende loomine ja edasiandmine. Paraku jäi see tema viimaseks esinemiseks siin saalis. Palun tõusta minutiks ja langetada pea Ea Janseni mälestuseks.

Kuid kuigi me ei kuule täna Ea Janseni häält, kuuleme me siiski tema kirjutatud sõna ja seda esmajoones tänu asjaolule, et ta jõudis valmistada ette teksti meie traditsioonilisele teaduspreemiade raamatule, mille kannab täna ette endine kolleeg Jaanus Arukaevu.

* * *

Lugupeetud Üldkogu, külalised! On traditsiooniks, et aruanne on esitatud trükitud kujul ja kevadise üldkogu tava hulka kuulub presidendipoolne selgitus selle kohta, et suuline aruandekõne ei ole ümberjutustus trükitust. Ma võin viidata siin ka asjaolule, et esinesin teie ees pea täpselt kolme kuu eest, siis kui kolleeg Jüri Engelbrecht asetaski mulle kaela presidendi ametiketi.

Kuid teisalt, formaalselt on see mitte presidendi aruanne kitsas mõttes, vaid TA juhatuse aruanne Akadeemia liikmetele Akadeemia ja akadeemikute tegevusest eelmisel aastal. Ja et ma olin ka eelmise koosseisu ajal TA juhatuse liige, on mul seda enam kohus kommenteerida trükitut, vahest ka mõnd hetke interpreteerida, lisada trükitule.

Millest annab siis Akadeemia juhatuse meie aastaraamatu näol (ja ka väljapool sealkajastunust) aru Üldkogule? Esmalt leiate liikmeskonna nimistu ja kroonika. Nende kahe vahele mahub üks pealkirjata, kuid oluline osa aruandest – loetelu kohustustest ja ülesannetest, mida akadeemikud täidavad Eestis ja rahvusvaheliselt. Tahaks lisada, et see on vaid kontsentraat, kaugeltki mitte ammendav loend. Te leiate sealt lühilause: *“Paljud akadeemikud jätkavad endiselt tööd rahvusvahelistes teadusorganisatsioonides ja teadusajakirjade toimetuskolleegiumide koosseisus”*. Ma olen päris kindel, et “ammendavale” loendile kuluks mitmekordselt enam lehekülgi. Ja seda lisaks akadeemikute põhitööle, mille diapasoone katab silmapaistva

ulatuse nii Eestis kui ka Eesti esindamises rahvusvaheliselt. See kõik on väga oluline, sest näitab Akadeemia liikmeskonna rolli ühiskonnas, mis paljuski omakorda peegeldab seda usaldust, mida ühiskond oma mitmepalgeliste funktsioonide katteks on jätkuvalt üles näitamas akadeemikute suhtes. Piisaku meil jõudu ja tarkust neid rolle ka täita – Eestis, Euroopas, globaalselt.

Üritamata anda siinkohal mingit “tasakaalustatud lühikokkuvõtet” Akadeemia kui organisatsiooni tegevusest, nimetan vaid mõnda lõiku. Meie üheks, õieti uueks ettevõtmiseks on temaatilised päevad Eesti eri piirkondades. Mitte pelgalt ja ka mitte esmajoones Akadeemia tutvustamiseks, vaid märksa laiemalt – vaimuvalguse levitamiseks elava sõna ja vahetu suhtlemise kaudu. See võib tänapäeva massikommunikatsiooni ajastul kõlada täieliku arhaismina, kuid ma ei pelga nii väljendumast. Seekordne toimus Valgas/Valkas ja oli eriline sel põhjusel, et me viisime selle läbi koos Läti Teaduste Akadeemiaga.

Erinev, kuid samas taas oluline, oli suure grupi akadeemikute külaskäik Balti ja Eesti Elektri- jaama. Me teame, et Akadeemia alalistest komisjonidest ja nõukogudest on üks kõige tegevamaid (ja mõjukamaid) meie Energeetikanõukogu. Ja on ju päris selge – niisugused visiidid, nende käigus ja tulemusena arutletav – Akadeemia (akadeemikud) vajab seda vaat et lausa “omakasu” pärast. Kusjuures omakasu all mõistame me muidugi targemaks saamist.

Tahaks veel ära märkida esmajoones meie Informaatika ja Tehnikateaduste Osakonna egiidi all korraldatud mitmeid arutlusi, taas samaaegselt nii informatiivseid kui ka, läbi diskussioonide, asjade sügavamaks mõistmiseks hädavajalikke. Siinkohal olgu mainitud kolm teemade ringi: ettevõtjad ja teadus, eraõiguslik teadus- ja arendustegevus ning juba professionaalsem – *industrial engineering*.

Bioloogia, Geoloogia ja Keemia Osakonna tegevuses, lisaks looduskaitse komisjonile, tõstaks esile kaht olulist arutluse all olnud teemat – mõlemad väga sügava tähendusega – eesti mullastikust ja võõrliikide introductseerumisest meie looduskeskkonda.

Esmajoones Astronoomia ja Füüsika Osakonna initsiatiivil valmis midagi, mis on osutunud vägagi vajalikuks taas mitte kitsalt Akadeemia, vaid Eesti teaduse olulise osa tutvustamiseks – mahukas eesti- ja ingliskeelne ülevaade meie tippkeskustest. See, muuseas, on globaalne tähelepanek, et võrgus vabalt levivate kodulehekülgede ajastule vaatamata, pole sugugi vähenenud sellelaadsete põhjalike paberandjal olevate trükiste väärtus. Teiseks on vaja märkida osakonna initsiatiivi GRIDi alaste rahvusvaheliste arutluste organiseerimisel – see on oluline, praktiline ja tulevikku vaatav tegevus.

Aruandest leiata te ka lühiülevaate Akadeemia välisvahetuse programmist. Ma ütlen “põgusa” põhjusel, et arusaadavalt ei saa siia mahtuda konkreetsete sõitude aruandlus. Mõni võib ju öelda, et tänapäeval reisivad kõik. Õige, kuid see võrgustik, mida Akadeemia on nende aastate jooksul välja arendanud pea 25 partnerorganisatsiooniga paljudest riikidest, täidab unikaalse niši ja ligi viie inimaasta ulatuses “kaetud” välissõite ei olegi nii tühine maht, seda enam, et see programm on ju avatud Eesti teadlaskonnale kõige laiemas mõttes ning, olgu rõhutatult lisatud, – akadeemikud on neid kvoote kasutanud vaid tühisel määral.

Aruandes leiata te ka süsteemse, kuigi arusaadavalt põgusa ülevaate Akadeemiaga assotsieerunud asutuste, seltside ja ühenduste tegevusest ning eraldi peatüki meie teadusasutusest, Underi ja Tuglase Kirjanduskeskusest, 2004. a tulemuste alusel.

Humanitaar- ja Sotsiaalteaduste Osakonna kogu ja Akadeemia juhatus on kuulanud ära viimatinimetatud asutuse aruande ja on, ma usun, õigusega rahul selle väikese, kuid virge teaduskollektiivi saavutustega.

Ja päris lõpupoole on taas traditsiooniline rubriik – akadeemikute 2004. aasta “looming”. Ma usun, et nagu ikka, on neid lehekülgi meeldiv lehitseda veendumaks, et meie liikmeskond on vägagi ärgas ja uurimistöö on jätkuvalt akadeemikutele armas.

Kolleegid, meie üldkogude ettekanded puudutavad üha kasvaval määral Eesti teaduse rahvusvahelistumist. See temaatika on kaheldamatult vajalik – vähemasti ulatuses, kuni sellest kõnelemine ei toimu meie “omade” probleemide arutlemise arvel või lausa nendest möödalibisemiseks. Teisalt on arusaadav, et teadus- ja arendustegevus ning tehnoloogiline innovatsioon ongi väga olulisel määral rahvusvahelised, kindlasti mitte vähemal määral kui seda on meie majandus. Siiski ütleb mingi sisetunne, et Teaduste Akadeemia peab sealjuures just oma üldkogudel, üldkogu otsustes, pöörama fokuseeritumat tähelepanu küsimustele, mille keskmes on Eesti teaduse ja arendustegevuse põhimõttelised probleemid, sealjuures muidugi vaadatuna ka rahvusvahelise koostöö aspektist. Terava vahe tõmbamine nende kahe vahele – kodumaine ja üleilmne meie tegevuses - oleks desorienteeriv.

Vaadates möödunud aastale, ei saa ka Akadeemia ega Eesti teadus mööda fundamentaalsest tõsiasiast – mullusest alates on Eesti Euroopa Liidu ja NATO liige. Me võime küll õigusega väita, et Eesti teadus- ja arendustegevus lülitus Euroopa Liidu kesksesse TAT raamprogrammi juba mitmeid aastaid enne liikmesriigiks saamist, kuid seoses liikmesriigi staatusega on siiski paljudgi muutunud. Esiteks – me oleme otsustusmehhanismide võrdõiguslikuks osapoolteks. Teiseks – nüüd me tõepoolest maksame oma osamaksu täies mahus ise kinni, võrdsetel alustel teiste liikmesmaadega. Ja arusaadavalt – osalemine raamprogrammis tuleneb vahetult Euroopa Lepingust, on selle osaks.

Lubage mul peatuda sellel probleemistikul mõnevõrra põhjalikumalt ja alustada ülepea praktiliselt tasandilt. Lausa pragmaatiliselt – liiduleping liidulepinguks, kuid kas me ei küta oma halgudega rikka Euroopa sauna? Teisalt polegi see niisama tühi küsimine, sest sellest sõltub (peab sõltuma) päris otseselt meie kui riigi poliitika (kui soovite – taktika) – meie rõhuasetused neil debattidel Brüsselis ja mujal, kus sõnastatakse EL 7 raamprogrammi kulutuste struktuur.

Siin on sisendiks suhteliselt värske, k.a jaanuari lõpul Euroopa Komisjonilt laekunud andmestik 6 RP senisest kulust, sh riikide lõikes. Ma pean tunnistama, et enne nende arvude nägemist olin ma murelik – siit ja sealt, k.a komisjoni üldinfo tasemel, laekus valdavalt ärevaid sõnumeid – uued liikmesmaad ei suuda konkureerida vanadega ja reaalsuses ongi nii, et uued liikmed “doteerivad” vanade ja valdavalt märksa rikkamate maade teadus- ja arendustegevust. See tuleneb raamprogrammi kui projektide vabaturu olemusest. Tuletan siinkohal meelde – neljanda ja eriti viienda raamprogrammi tulemuste alusel oli meie teadlaskond igati edukas grupis, mille moodustasid riigid-liikmekandidaadid – summaarsete *per capita* näitajate osas kord kas esimene või teine – Sloveenast veidi ees või veidi taga.

Jättes siinkohal üldstatistika kõrvale, vaadake, kuidas on seni saanud hakkama Eesti teadlased – seda summana ülikoolide, teiste teadusasutuste ja meie *high-tech* väike- ja kesmise suurusega ettevõtluse osas tervikuna. Arusaadavalt opereerin ma valdavalt suhtearvudega, sest näiteks Saksamaa ja Eesti vahetu võrdlemine absoluutsuurustes on vahetult informatiivne vaid neile, kes oskavad imekiiresti peast rehkendada.

Kus asub siis Eesti praegu, kui 6 RPst on kulunud nii umbes pool ajast? Absoluutselt põhiline uudis – Eesti teadlased on juba “toonud tagasi” summa, mille riik, vastavalt Maastrechtli lepingule, on maksnud raamprogrammi ühiskassasse. See on vaieldamatult hea tulemus. Sest arutluskäik on siinkohal järgmine: programmi tsentraalsed teaduskulud (*Joint Research Centres*, konverentsid jms) ja organiseerimiskulud võtavad kokkuvõttes umbes 10% eelarvest, seega ka 90% “kojutoomine” oleks n-ö 100% edukus.

Kuidas me seisame vastsete liikmesmaade lõikes? Toon siinkohal mõned valitud arvud, mis on väljendatud “transparentsetl” – kui EUR/*per capita*:

1. Sloveenia	4,0
2. Eesti	3,2
3. Ungari	2,1
4. Läti	1,1
5. Tšehhi	1,6
6. Slovakkia	0,8

Kuid:

1. Soome	14,8
2. Rootsi	13,9
3. Taani	12,8

Järeldused sellest on ilmsed: meie teadlaskonna tagasihoidlik edukus võrreldes Skandinaaviaga on esimeses lähenduses proportsionaalne vahekorraga kulutustes teadusele ja arendustegevusele.

Siiski pole see kogu tõde – on veel üks oluline parameeter, mida ei saa jätta arvkujul eksponeerimata, sest see on üllatav ja sunnib hoolikamalt mõtlema eelnenud arvuderea olemuse üle. Selleks mõõduks on ühe täisajaga teadlase kohta kogunenud summa. Ma ei taha teid üle koormata arvudega, seetõttu toon vaid mõned võrdlused:

	EUR
Taani	3565
Rootsi	2672
Soome	2088
Sloveenia	1755
Eesti	1633
Läti	493
Slovakkia	454

Selles võrdluses Skandinaaviaga eksponeerub Eesti teadlaskond juba märgatavalt paremas valguses ja järelduste osas tekitab veel ühe assotsiatsiooni. Nimelt meenub mõne aasta eest Soome Majandusinstituudilt tellitud uurimuse (nn Hernesniemi raport) põhijäreldus: Eestis on puudu ca tuhat täisajaga uurijat avalikus sektoris selleks, et pürgida maailma innovatiivsemate riikide kilda. Sellele peab muidugi lisanduma oluline panus erasektorilt. Sest tõepoolest – kui isegi oma roostes infrastruktuuriga suudab meie praegune teadlaskond jõuda Euroopa Komisjoni statistikas tasemeni, mida me siin näeme, siis infrastruktuuri kaasajastamine suudab seda kindlasti oluliselt tõsta ja edasine kontsentreerub küsimusele, kui kiiresti ja kas üldse suudab Eesti avalik- ja erasektor luua töökohti, mis klassifitseeruksid teadus- ja arendustegevuse alla. Kusjuures paistab üha selgemini, et see erasektor tuleb olulisel määral alles luua. Samas – seda loomata puudub Eestil, nii ehk teisti, tulevik. Ja seda peame me saavutama paraku meile kõigile teadaoleva demograafilise projektsiooni juures, kus korrektiivid on ka positiivsete nihete puhul põlvkonna küsimuseks.

Kuid olulisem on muu – liikmesmaaisus (kui eesti keel niisugust keelendit kannatab – tekib assotsiatsioon sõnaga “sunnismaisus”) tähendab ka lähtumist Euroopa Liidu liikmesriikide poolt vastu võetud otsustest, nende täitmist. Ma arvan, et ekstsess suhkru või ja piimapulbriga, kus mingi, senini selgelt identifitseerimata jõud otsustas, et me nagu polegi liikmesmaaks pürgija ega ammu siis liikmesmaa, ei tohiks saada pretsedendiks.

Kui Akadeemia räägib Euroopa Liidu otsuste täitmisest, siis esmajoones neist, mis on seotud teaduse ja arendustegevusega ja mis on kaugeleulatuvad, käsitlevad Euroopa tulevikku tervikuna, Euroopa sotsiaalsete ja kultuuriliste väärtuste saatust avatud globaalmaajanduse tingimustes. Me peame siinkohal silmas Lissaboni protsessi ja Barcelona otsuseid – mitmekordistada, lühikese aja jooksul, kulutused teadus- ja arendustegevusele. Siinkohal on kohane öelda tunnustav sõna vastsele koalitsioonileppele, milles on eksplitsiidselt kinnitatud Eesti otsusekindlus minna edasi Lissaboni kursil. Seega ei saa meil tekkida kahtlust teadus- ja arendustegevuse ennakfinantseerimise kui poliitika jätkumisest Eestis. See on tõepoolest tugev sõna Eesti konkreetsuses, sest kuigi Barcelona eesmärkide elluviimine on liikmesmaadele kohustuslik, teame me piisavalt hästi, kui kergelt on tulemas “objektiivsed” põhjendused, miks seda siiski ei saa, miks ei saa seda praegu jne, jms.

Me näeme, kui rasked on need otsused poliitikute sellele, paraku arvukale kihile, kes mõtleb hoopis teistes kategooriates, kelle tõsisesse, paraku vägagi tihti objektiivsetesse igapäevamuredesse ei pruugi mahtuda küsimus sellest, kas EL (ja Eesti sealhulgas) on paarikümne aasta pärast esmajoones teadmistel põhinev, oma sotsiaalseid ja kultuurilisi väärtusi edukalt hoidev ja arendav osa maailmast, või siis graduaalselt erodeeruva heaoluga etnograafiline provints. Akadeemia ja teadlaskond tervikuna on kohustatud julgustama poliitikuid vaatama samaaegselt ka kaugemale. Mis siin häbeneda – õppima ka naabreilt. Ma pean silmas Soomet ja Skandinaaviat tervikuna, sest eks kuulu ju Soome, Rootsi ja Taani maailma kümne innovaatilisema maa hulka.

Hiljaaegu on Euroopa Liit tellinud mitu kõrgetasemelist uuringut-hinnangut. Esimene neist, Hollandi ekspeaministri juhitud grupi poolt koostatud nn Wim Koki raport, on laiemalt tuntud ja leidnud, tõsi küll, pinnapealset kajastust ka Eesti pressis. Milline on olnud meie poliitikute vastukaja sellele raportile? Ainus paber, õigemini kavand, mida mina näinud olen, oli selles osas lausa kummaline. Kõik, kes on lugenud Koki raportit, näevad ka sealtoodu loogikat ja formaalset ülesehitust – raport asetab eksklusiivsele esiplaanile TAT, selle kvaliteedi ja tuletab tööhõive, tööviljakuse jm sellest esimesest. Nimetatud kavand aga praktiliselt ei maininudki TATd. Soovimatus põhjuslike ahelate loogikat aktsepteerida on vahest just see kõige ohtlikum ja tuleb loota, et niisugusi libastumisi saab esinema üha vähem.

Vahetu tsiteerimine ei pruugi olla, eriti just Akadeemias, hea tooni näiteks, kuid olgu alljärgnev erandiks. Tsiteerin: ***Teadmised on Lissaboni eesmärkide tuumaks, selle kõiki elemente toetavaks faktoriks. Teadus ja tehnoloogia, koos hariduse ja innovatsiooniga, moodustavad “Teadmiste Kolmjala”***. See tsitaat pärineb Euroopa Komisjoni äsjaavaldatud lõppdokumendist 7. raamprogrammi ettepanekute kohta, selle teksti esimeselt leheküljelt. Kuid on samas märksa laiema tähendusega, kuivõrd see Komisjoni dokument on ühtaegu Euroopa Nõukogu ja Euroopa Parlamendi otsuse projektiks, mis kaheldamatult heaks kiidetakse ja omandab sellega kõige laiema tähendusega seadusandliku jõu. Akadeemia, kuidas nüüd viisakamalt öelda, suhtub kaastunde ja irooniaga katsetesse olemuslikult taastada meie põlvkonnale vägagi hästi tuntud kvaliteedikriteerium: *vpervõje v SSSR*, kuid kogunisti tähenduses *esmakordselt selle koolimaja seinte vahel, esmakordselt minu laboris, minu kabinetis jne*. Tundes minevikku ja nähes tänapäeva, kuid samas vaadates just tulevikku, loodab Akadeemia, et Eesti teadus- ja arendustegevuse poliitika, sealjuures eriti sellest tulenev investeringute programm, oskab vaadata tulevikku.

Veelgi hilisem (k.a veebruarist) ja konkreetselt TAT puudutav on nn Ormala paneeli raport – Euroopa tööstusliidrite arvamus RP6 kulgemisest ja soovitusel RP7 osas. Ormola on teatavasti Nokia asepresident tehnoloogiapoliitika vallas. Mida see raport siis oma põhiseisukohtades ütleb, mida arvavad töösturid? Töösturid arvavad järgmist: (a) kulutuste kahekordistamine TATle Euroopas on imperatiivne; (b) tuleb muuta raamprogramm oluliselt atraktiivsemaks

kõrgtehnoloogilistele SMEdele; (c) paneel toetab väikese arvu, kuid tulevikku suunatud “tehnoloogiliste platvormide” loomist 7 RP raames; (d) paneel kiidab heaks ERC loomise, orientatsiooniga eesliiniuuringuile fundamentaalteaduste vallas; (d) teaduse ja ühiskonna vahekord väärib sellekohast otsest programmi ja samas peab see küsimustering leidma kajastust ka igas erialases suundumuses eraldi võetuna.

Ma arvan, et Teaduste Akadeemia võib vabalt kirjutada alla Euroopa töösturite paneeli seisukohtadele ja oleks kena, kui meie poliitiline eliit leiaks vaba õhtupooliku nimetatud dokumendiga tutvumiseks. Ja meie tööstuseliit peaks seda dokumenti lausa üksikasjalikult uurima. Akadeemia on kindlasti valmis lisama siinkohal kompetentseid kommentaare.

Hoopistükkis maisem on teadmine, et liikmesriigistumine tõi kaasa struktuurfondide avane-mise ja koos sellega ka selge perspektiivi hakata taastama ja suures osas looma Eesti teadus-lik-tehnoloogilist infrastruktuuri, mis on paljuski läbini roostes ja olulistes, tehnoloogilise arengu seisukohast võtmeküsimustes, puudub ülepea. Paistab, et lõpuks on hakanud murduma jää vähemasti ühes mõttes – otsusetasandil on saadud aru, et Eesti teaduse ja arendustegevuse infrastruktuur on absoluutne prioriteet, sest ilma selleta, vabandage väljendi eest, pühib ärksa-ma vaimuga noor põlvkond, selle põlvkonna see osa, kelle kutsumuseks on uurimistöö, Eesti tolmu jalgelt. Just nii lihtne see ongi.

Jääb vaid kahjatsedes märkida, et struktuurfondidega seonduvad infrastruktuuri arendamise konkreetsed skeemid oleksid võinud tänaseks olla juba märksa kaugemale jõudnud. Siiski on midagi juba ka saavutatud. Minge ja tutvuge näiteks nende võimalustega, mis on avanenud loomaarstiteadusele ja selle eriala spetsialistide ettevalmistamisele. Ja eriti kiiduväärne on suurte teadusasutuste – meie ülikoolide “isiklik initsiatiiv” – vöö koomamale, kuid infra tuleb üles ehitada – ka siis, kui kohe kuidagi ei õnnestu veenda valitsust, et need on kulud, mida tehakse ülikoolide arendamiseks, on raha, mille eesmärgiks on Eesti edasikestmine.

Samas peame paraku nägema, kuidas me läheme, kui nii võiks öelda, omaenese upsakuse õnge. Pole vahest tuntumat Eesti edu sõnumit, kui jutt e-valitsusest, e-teenustest, e-sellest ja teisest. Kuid kui Akadeemia moodustas möödunud aasta lõpul komisjoni, et hinnata meie teaduse ja arendustegevuse infotehnoloogilist olukorda ja potentsiaali, siis selgus midagi erakordselt ebameeldivat – me oleme selles osas langenud vaat et lausa viimasele kohale Euroopa Liidu liikmesmaade (uustulnukad kaasa arvatud) hulgas. Ja see pole kahjuks mitte vaid meie “avastus”, vaid samale järeltulele, piinlik küll, on jõudnud ka TERENA. Pole palju tarkust vaja, et näha põhjusi – selleks on tegelikkuse nüüd juba aastaid kestnud ignoreerimine, poliitiline suutmatuse identifitseerida seda valdkonda kui prioriteeti, eraldada finantseerimine mahus, mis on Eestile jõukohane ja on vastavuses suuna tegeliku tähtsusega. Ja ometi on see lihtne – meil pole vaja tellida ülikalleid projekte välismaalt, meil on olemas adekvaatne ja arenguvõimeline struktuurne alus. Ja mis põhiline – meil on “kunde” – teadus- ja arendus-tegevuse front, mis seda vajab. See on põhiline järeldus, millele jõudis komisjon ja mille kiitis heaks Akadeemia juhatus. Selle dokumendi on Akadeemia juhatus esitanud Haridus- ja Teadusministeeriumile.

Oma inaguratsioonikõnes peatusin ma teaduse kvaliteedi küsimusel, väites, muuhulgas, et kuigi Teaduste Akadeemia seisab kompromissitult kvaliteedi eest, on siin rohkelt aspekte, mille üle mõtteid vahetada, kus mitte kõik ei ole must-valge skaalaga mõõdetav. Siinkohal soovib Akadeemia rõhutada vaid üht: ülaltsiteeritud, ligi 30 miljardi Euro mahus Euroopa Komisjoni poolt liikmesmaadele esitatud 7. raamprogrammi dokumendi esimesel leheküljel rõhutatakse teadus- ja arendustegevuse ekstsellentse ja see teema on tekstis läbivaks. Euroopa Liit – tema Nõukogu, Komisjon ja Parlament – ei aktsepteeri muud, sest Euroopa ei vaja muud. Ta ei vaja muud, sest see “muu” ei taga Euroopa majanduse konkurentsivõimet. Selle teadmise juures on Akadeemial nüüd ja taas hämmastav kuulda arutlusi ja kogunisti nõudeid

revideerida arusaami, mis on viinud Skandinaaviamaad, iseäranis Soome, maailma innovatsiooni tippu ja mis on nüüdseks Euroopa teadus- ja arendustegevust puudutavate direktiivdokumentide osaks. Akadeemia on seisukohal, et niisugused katsed on poliitiliselt vastuvõetamatud, sest see on ummikteeks Eesti sotsiaalmajanduslikule arengule.

2007–2013 Riikliku arengukava planeerimisperiood langeb kokku, ja mitte juhuslikult, EL 7. RPga. Samuti langeb see kokku “Teadmistepõhise Eesti II” koostamisega. Meil on tööl mitmeid komisjone ja need tegutsevad intensiivselt. On vaja tagada koherents planeerimisperioodi, struktuurfondide ning teadus- ja arendustegevuse plaanide vahel. Akadeemia igatahes pingutab selles suunas, k.a püüid seondada nimetatut meie kohaleidmisega Euroopa Teadusruumis, EL seitsmendas raamprogrammis jm. Kui kasutada trafarettväljendit – mitte ainuüksi Eesti teaduse ja arendustegevuse käekäigule, vaid Eesti kui riigi arengule pole midagi olulisemat, kui et need dokumendid saaksid targasti kokku seatud ja kindlakäeliselt ellu viidud. Akadeemia oma liikmeskonna läbi on tegev selles ettevalmistavas protsessis ja loeb seda oma tegevuse kõige olulisemate ülesannete hulka.

Lubage mul siinkohal ka lõpetada motiiviga, millest oli vilksamisi juttu juba tänase üldkogu avamisel. Ja nimelt – Akadeemia liikmeskonda kuulus 2004. a. alul 60 liiget ja täpselt samapalju liikmeid oli meil nii 2004. a. aasta esimese üldkogu toimumise ajal, samuti ka täna, 27. aprillil 2005.a. Kolleegid, soovin teile tervist ja jätkuvat rõõmu teadusest, vaimu pingutamisest. *Cogito ergo sum.*